

Austriacka Teoria Cyklu Koniunkturalnego

praca magisterska

Trzecie pokolenie przedstawicieli szkoły austriackiej to przede wszystkim L. von Mises, F. A. von Hayek, J. Schumpeter, F. Kaufmann (1895-1949), L. Robbins (1898-1984), A. Schütz (1899) -1959), O. Morgenstern (1902-1976) i F. Machlupa (1902-1983). Austriaccy ekonomiści zaczęli migrować z Austrii do USA i Wielkiej Brytanii. Doprowadziło to do rozpowszechnienia się poglądów szkoły austriackiej w krajach anglojęzycznych. L. von Mises i F. A. von Hayek pozostali wierni tradycji zapoczątkowanej przez K. Menger. J. Schumpeter zwrócił się do poglądów L. Varlasa, podczas gdy osiągnięcia innych ekonomistów miały niewielki wpływ na rozwój tradycji austriackiej.^[1]

Najsłynniejszym uczniem E. von Bohm-Bawerka był L. von Mises. W *The Theory of Money and Credit*, opublikowanej w 1912 roku, Mises dowodził, że pieniądz jest tworzony na rynku i nie ma innego sposobu na jego narodziny. Co więcej, argumentował, a większość współczesnych ekonomistów kwestionuje, że bankowość i pieniądz należy pozostawić rynkowi, a interwencja rządu zaszkodziłaby tylko gospodarce.^[2]

Wykorzystując dorobek brytyjskiej szkoły monetarnej, teorię stopy procentowej K. Wickelsa oraz teorię struktury produkcji E. von Bohm-Bawerka, L. von Mises przedstawił szczegółowy zarys teorii cykli koniunkturalnych. W przeciwieństwie do przedstawicieli monetarizmu zaprzeczał możliwości stabilizacji poziomu cen poprzez zwiększenie podaży pieniądza o określoną, z góry określoną wartość. Inflacji nie da się kontrolować, ponieważ na skutek zmiany oczekiwań wzrost podaży pieniądza w

początkowej fazie powoduje mniej niż proporcjonalny wzrost cen, a w kolejnych fazach wzrost cen przewyższa wzrost podaży pieniądza. L. von Mises argumentował, że poprzez sztuczne obniżanie stopy procentowej poniżej normalnego poziomu rynkowego, co jest konsekwencją skłonności do oszczędzania, bank centralny wypacza sektor dóbr kapitałowych. W wyniku błędnych informacji przedsiębiorcy dokonują nadmiernych inwestycji. Kiedy ekspansja kredytowa zatrzymuje się lub słabnie, złośliwe inwestycje okazują się przyczyną serii bankructw, co z kolei prowadzi do recesji gospodarczej. Recesja jest nieunikniona dla „oczyszczenia” gospodarki. Dalsza ekspansja podaży pieniądza tylko przedłuża i pogłębia recesję. Ponadto Mises argumentował, że wzrost podaży pieniądza prowadzi do redystrybucji bogactwa. Ludzie, którzy otrzymują nowo wybite pieniądze, mają najpierw możliwość zakupu towarów i zainwestowania pieniędzy, zanim ceny zaczną rosnąć, wzbogacając się kosztem tych których płace są stałe lub którzy otrzymują pieniądze później. Do głębszej analizy cykli koniunkturalnych, cykli koniunkturalnych. L. von Mises wraz ze swoim uczniem F. A. von Hayek, założony w Wiedniu w 1927 roku Austriacki Instytut Badań Cykli Koniunkturalnych.^[31]

Mises był gorliwym obrońcą kapitalizmu. Twierdził, że walka w imię wolnego rynku jest dosłownie walką na śmierć i życie o rasę ludzką. Miał nieszczęście podtrzymywać idee wolnościowe w okresie socjalizmu, kolektywizmu i rządowej inflacji. Kiedy skrajnie liberalne poglądy wyszły z mody w XX wieku, L. von Mises przez całe życie nie otrzymał należnej mu profesury ani uznania, na jakie zasługiwał. Mimo to wyznawcy poglądów K. Mengera zaciekle walczyli z wszelkimi formami totalitaryzmu. W artykule „Rachunek ekonomiczny we wspólnocie socjalistycznej” i w książce „Socjalizm” wydanej w 1920 r. krytykował socjalizm za brak własności prywatnej, swobodnej wymiany dóbr kapitałowych i cen ustalanych przez rynek. Ceny w dół prowadziły do niemożności przeprowadzenia racjonalnych kalkulacji ekonomicznych, gdyż nie można było określić kosztu poszczególnych wariantów wykorzystania danego zasobu lub

produktu. Prowadzi to do braku podstaw do racjonalnego wyboru i kalkulacji ekonomicznej pokazującej różnicę między produkcją a wkładem. Mises wezwał socjalistycznych ekonomistów do wyjaśnienia, jak działałaby gospodarka bez własności prywatnej i swobodnie płynących cen.^[4]

Von Mises argumentował, że rząd jest konieczny, ale tylko wtedy, gdy państwo nie ogranicza wolności gospodarczej: „Rząd z konieczności sprzeciwia się wolności. Rząd gwarantuje wolność i jest z nim zgodny, jeżeli jego zakres ogranicza się do zapewnienia tzw. wolności gospodarczej. Tam, gdzie nie ma gospodarki rynkowej, inne wolności są tylko fikcją. Argumenty przemawiające za wyższością wolnego rynku nad socjalizmem doprowadziły część socjalistów do zmiany poglądów na wolny rynek przez F.A. von Hayeka, L. Robbinsa i W. Repke, którzy uczęszczali na prywatne seminaria L. von Misesa.^[5]

W 1934 r. L. von Mises w obawie przed przejęciem władzy przez nazistów przeniósł się do Genewy, a w 1940 r. wyemigrował do USA. W Szwajcarii napisał pracę „National okonomie”, która ukazała się w USA pod tytułem „Human action”. W traktacie tym zostały wyczerpująco przedstawione poglądy szkoły austriackiej. Jeden z uczniów Misesa M.N. Rothbard (1926-1995) opisał Ludzkie działanie jako największe osiągnięcie L. von Misesa i jedno z najwspanialszych dzieł ludzkiego umysłu tego stulecia. Jest to holistyczna reprezentacja gospodarki. Reprezentuje ona filozoficzne podstawy nauk społecznych, zwłaszcza ekonomii. L. von Mises, korzystając z aprioryzmu metodologicznego, wyprowadził szereg teorii ekonomicznych, począwszy od mechanizmów rynkowych, poprzez politykę pieniężną, ceny, teorie produkcji i kapitału, cykle koniunkturalne, aż po teorie pracy. Podobnie jak inni przedstawiciele szkoły austriackiej, L. von Mises krytykował stosowanie w ekonomii modeli matematycznych i ekonometrycznych. Logika działalności człowieka przedstawiona w „Human Action”, określana przez L. von Misesa jako prakseologia, inspirowała i nadal inspiruje studentów i

naukowców do zainteresowania się dorobkiem szkoły austriackiej.^[6]

Jednym z najśłynniejszych przedstawicieli szkoły psychologicznej był uczeń L. von Misesa, F. A. von Hayek. Badania przeprowadzone z L. von Misesem w Austriackim Instytucie Badań Cykli Koniunkturalnych wykorzystał do własnych rozważań na temat wahań zachodzących w gospodarce, przedstawiając ekspansję kredytową jako przyczynę cykli koniunkturalnych, prowadzących do błędnych decyzji właścicieli kapitału. Posługując się teorią pieniądza i kredytu L. von Misesa, pokazał, w jaki sposób fluktuacje gospodarcze są powiązane ze zróżnicowaniem produkcji, zatrudnienia i struktury kapitału w gospodarce. W opublikowanym w 1931 roku Price and Production użył tzw. trójkątów F. A. von Hayeka do zilustrowania zależności między wartością dóbr kapitałowych a ich pozycją w hierarchii czasowej produkcji. FA. von Hayek argumentował, że wzrost podaży pieniądza obniża stopę procentową poniżej „naturalnego poziomu”, zaburzając strukturę produkcji. W procesie produkcji dobra kapitałowe przekształcane są w kolejne etapy produktów pośrednich. Oznacza to niemożność swobodnego rozdzielania zasobów pomiędzy różne procesy produkcyjne w przypadku zmiany popytu na dobra finalne. Taka analiza przedstawiała produkcję w zupełnie innym świetle niż analiza neoklasyków, którzy zakładali, że inwestowanie polega na włączaniu do procesu produkcyjnego kolejnych jednorodnych zasobów.^[7]

Prace w tej dziedzinie zostały zauważone przez ekonomistów angielskich. FA. von Hayek na początku lat 30. został nauczycielem w prestiżowej London School of Economics. Możliwość prowadzenia wykładów na temat cykli koniunkturalnych w języku angielskim pozwoliła mu zaprezentować swoją unikalną teorię szerszemu gronu ekonomistów. Choć początkowo poglądy prezentowane przez Austriaka spotkały się z bardzo pozytywnym przyjęciem, sukcesy nie trwały długo. Po opublikowaniu Ogólnej teorii zatrudnienia, odsetek i pieniądza J. M. Keynesa w 1936

r. ekonomiści odwrócili się od „austriackiego” wyjaśnienia przyczyn cykliczności gospodarczej nie dlatego, że Keynes dominował nad stanowiskiem Hayeka w dziedzinie dyskusji naukowych, ale ponieważ keynesizm stał się politycznie popularny. Od połowy lat dwudziestych F. A. von Hayek i J. M. Keynes prowadzili w „The Economic Journal” dyskurs na temat polityki pieniężnej. Chociaż FA von Hayek miał metodologiczne podstawy do obalenia poglądów przedstawionych w Ogólnej teorii..., nie miał. Austriak uważał Keynesa za sojusznika w walce z inflacją wojenną i nie zamierzał go dyskredytować. Co więcej, jak wyjaśnił później F. A. von Hayek, J. M. Keynes nieustannie zmieniał ramy teoretyczne, a Austriak nie widział sensu w pracy nad drobiazgową krytyką. Kolejne lata von Hayek poświęcił doskonaleniu teorii kapitału E. von Bohm-Bawerka.¹⁸¹

W 1950 roku F. A. Hayek przeniósł się do Chicago, gdzie miał okazję pracować z wybitnymi ekonomistami, w tym z M. Friedmanem, F. Knightem i G. Stiglerem. Od tego czasu FA von Hayek ograniczył naukę ekonomii na rzecz nauk pokrewnych: filozofii, psychologii i polityki.

Jednym z osiągnięć F. A. von Hayeka w tym zakresie było przedstawienie własnego porządku społecznego, który nazwał demarchią. Termin pochodzi od połączenia greckich słów demos, oznaczających ludzi i archein, oznaczających władzę. System ten miał opierać się na dwóch rodzajach norm: ustawach i dyrektywach. Władzę sprawowałyby dwie izby parlamentu, które pełniłyby zupełnie inne funkcje niż obecnie. Zadania Zgromadzenia Rządowego byłyby podobne do tych, które stoją obecnie przed parlamentem, ale „ukształtowane w swojej strukturze i sposobie działania potrzebami rządu, a nie legislacją”. Zgromadzenie rządzące wybierało rząd i ustalało podatki.

W systemie demarchicznym ważniejszą rolę odgrywałoby Zgromadzenie Ustawodawcze, mające na celu ochronę praworządności i wolności jednostki przed nadużyciami władzy.

Aby taki system był skuteczny, przedstawiciele Zgromadzenia Ustawodawczego muszą być upodmiotowieni i niezależni od polityki.

W 1974 roku F. A. von Hayek otrzymał Nagrodę Nobla za „nowatorską pracę w teorii pieniądza i fluktuacji cyklicznych, a także za głęboką analizę współzależności zjawisk ekonomicznych, społecznych i instytucjonalnych”^[9]. Była to nie tylko wysoka ocena dokonań F. A. von Hayeka, ale także symboliczne odejście od keynesowskiej interpretacji ekonomii. Po wielu latach zapomnienia szkoła austriacka przeżywa renesans.

---

^[1] Hazlitt H., Salute to von Mises: For 92 years he has fought the goodfight.

^[2] Rothbard M.N., Mises and the role of the economist in public policy.

^[3] Wilczyński W., Polski przełom ustrojowy 1989-2005. Ekonomia epoki transformacji, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej, Poznań 2005, s. 40.

^[4] Peterson W.H., Ludwig von Mises – wolność kontra wszechmocny rząd.

^[5] Czym jest „Ekonomia Austriacka”?, op.cit.

^[6] Hultenberg N., Hoppe H.H., Rothbard M. N., Salerno J.T., Jak zrujnować gospodarkę, czyli Keynes wiecznie żywy, Fijor Publishing, Warszawa 2004, s. 84.

^[7] Klein P., Friedrich August von Hayek.

^[8] Tobała-Pertkiewicz P., Władza, która chroni wolność

jednostki – unikatowa teoria władzy Fryderyka Augusta von Hayeka.

^[9] Friedrich A. von Hayek, Austria Laureat Nagrody Nobla w dziedzinie ekonomii w 1974 r.

W serwisie dyplom.com.pl prezentujemy obronione prace dyplomowe, które mogą służyć za wzór do napisania własnej pracy - gdyby potrzebowali jeszcze Państwo konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](http://pisanieprac.pl) - fachowa pomoc w pisaniu prac.